

Tribine
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
i
Kluba pravnika grada Zagreba

211. tribina

ULOGA FINA-e U OVRSI

uvodničarka: **Vinka Ilak**, dipl. iur., ekspertica za pravnu podršku u FINA-i

voditelj i urednik: akademik **Jakša Barbić**

Zagreb, 14. ožujka 2017.

ULOGA FINA-e U OVRSI

J. Barbić:

Kolegice i kolege, dobra večer! Otvaram 211. tribinu. Prema popunjenosti mjesta vidim da smo temu dobro odabrali, da je interes znatan. To mi je jako drago jer znači da tribina dobro djeluje i da je živa.

Pitanje ovrhe sve je aktualnije u javnosti, osobito posljednjih nekoliko dana. Svi govore o ovrsi. Neki bi najradije da se ukine, a da se dugovi ne podmiruju. Ima svakakvih razmišljanja, no nitko od kritičara ne razmišlja o tome da ste, ukinete li ovrhu, praktički eutanazirali pravni sustav. I tu je kraj priče o funkcioniranju pravnog sustava. Ako štitite neko pravo ili ga ostvarujete, u konačnici ćete to, ako baš morate, provesti ovrhom. U protivnom bi cijeli prethodni dugotrajni višestupanjski postupak u mnogim slučajevima bio bezvrijedan nakon što su se izložili mukotrpnju postupku i troškovima. Stoga ima itekako smisla danas govoriti o ovoj temi tribine da vidimo kako to djeluje u praksi i ima li potrebe da se neke stvari izmijene da bi dobro funkcionirale.

O tome ćemo se večeras informirati na pravi način. Govorit će nam naša kolegica Vinka Ilak, ekspertica za pravnu podršku u FINA-i. Budući da FINA danas ima iznimno važnu ulogu u ovrsi, smatrali smo da bi obrada teme *Uloga FINA-e u ovrsi* veoma dobro došla. Razgovarat ćemo o mnogim pitanjima iz područja ovrhe.

Sve ćemo zabilježiti i na uobičajen način objaviti. Danas imate na raspolaganju petnaesti Godišnjak i možete ga uzeti.

Da ne duljim, zamolio bih kolegicu Ilak da preuzme riječ. Kolegice Ilak, izvolite!

V. Ilak:

Dobra večer! Hvala što ste došli. Posebno zahvaljujem akademiku Barbiću koji me pozvao da održim ovdje kratko predavanje. Zahvaljujem i profesorima Pravnog fakulteta koji su me došli slušati.

Moja je današnja tema *Uloga FINA-e u ovrsi* u smislu položaja FINA-e u ovrsi, odnosno položaja koji zauzima između stranaka, prema sudu, prema strankama i tijelima koja sudjeluju u postupku.

Da bismo razumjeli odakle FINA u ovrsi, kako se 2011. pojavila u njoj, potrebno je znati njezinu povijesnu ulogu u ovrsi na novčanim sredstvima po računu, prvo kao Služba društvenoga knjigovodstva, potom kao Zavod za platni promet gdje je oduvijek imala sličnu ulogu prema starom Zakonu o izvršnom postupku.

Prema kasnijemu Ovršnom zakonu, donesenom 1996. godine, budući da je FINA (tada ZAP) u to vrijeme vodila poslove platnog prometa, također je provodila ovrhu na novčanim tražbinama po računu. Tek od 2002. godine, kada je platni promet prešao u banke i kada FINA više nije kontrolirala platni promet države jer su to preuzele banke, izmijenio se i Ovršni zakon te ZAP više nije provodio ovrhu, nego je ona prešla u nadležnost svake pojedine banke.

Tom decentralizacijom svaka je banka provodila ovrhu prema svojim pravilima. Naravno, prema zakonskim odredbama, ali to nije bilo transparentno u smislu da je netko mogao provjeriti stanje i očevidnike. Bankovni računi fizičkih osoba u pravilu su tajni i tu su ovrhovoditelji bili u prilično lošoj poziciji, pogotovo što je sama banka vrlo često vjerovnik pa je upitno bi li, kada bi došla kakva nova ovrha, svaka banka stvarno bila toliko savjesna i poštena te svoju ovrhu nakon te prethodno stavila u redosljed ili bi se pravila da je po svojoj ovršnoj ispravi prije počela postupati. Također, treba uzeti u obzir i da je banka u pravilu imala spremnu neku ovršnu ispravu jer za svoja potraživanja u pravilu kao osiguranje od klijenata uzima zadužnice.

Dakle, sustav je bio takav da je omogućivao određene netransparentnosti u tom postupku. Zanimljivo je reći da se danas čini da svi imaju ovrhu na novčanim sredstvima po računu, pa se postavlja pitanje kako je moguće da ima toliko ovrha, a prije ovrha nije bilo. Kao da su od 2011. svi dužni, a prije 2011. nitko nije bio dužan i kao da su se od 2011. najednom počeli provoditi svi postupci.

Istina je sljedeće: protiv fizičke osobe koja ne obavlja djelatnost bilo je gotovo nemoguće prije 2011. provesti ovrhu na novčanim sredstvima po računu. Da biste proveli ovrhu nad novčanim sredstvima po računu po starom OZ-u, morali ste znati točan broj računa i banku u kojoj ta osoba ima račun da biste uopće mogli podnijeti prijedlog za ovrhu na novčanim sredstvima jer je obvezan sadržaj prijedloga za ovrhu na novčanoj tražbini po računu kod banke bio i podatak o računu dužnika. Međutim, podatak o računu dužnika fizičke osobe tajni je podatak, što znači da ga niste mogli jednostavno zatražiti od banaka pa ste morali pokretati dugotrajan postupak zvan privremena pljenidba kojim ste tražili od suda da naloži svim bankama dostavu podataka o tome ima li dužnik račun u toj banci i, ako ima, da zaplijene određen iznos sredstava. Nakon što bi sud rješenje o privremenoj pljenidbi dostavio svim bankama u Republici Hrvatskoj, prosječno je taj postupak pribavljanja podataka o računu trajao dvije do tri godine.

Kada bi banka dostavila sudu podatak u kojoj banci ovršenik ima račun, nakon što vas sud obavijesti o tom podatku, imali ste rok od osam dana da podnesete prijedlog za ovrhu na novčanim sredstvima po tom računu. Tada bi sud donio rješenje o ovrsi na novčanim sredstvima po tom računu u banci koje bi poslao banci i tada bi se provela ovrha pljenidbom i prijenosom na račun ovrhovoditelja. Međutim, ovršenik je već davno mogao otvoriti račun u nekoj desetoj banci i, istoga dana kada je doznao za rješenje o ovrsi, preusmjeriti svoju plaću i druga novčana primanja na taj novi račun. Kada biste primijetili da na račun više ne pristižu novčana sredstva, taj biste isti proces morali ponavljati. Zato je ovrhu na novčanim sredstvima po računima fizičkih osoba rijetko tko provodio jer to jednostavno nije bilo isplativo i učinci provedbe ovrhe na tom predmetu nisu baš bili veliki. To je bio razlog što je 2011. izmijenjen Ovršni zakon i donesen je Zakon o provedbi ovrhe koji specifično uređuje provedbu ovrhe novčanih sredstava preko FINA-e.

Zanimljivo je da taj Ovršni zakon iz 2011. godine, kojim je zajedno sa Zakonom o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima uvedena provedba ovrha preko FINA-e, nikada nije stupio na snagu u cijelosti. Bio je ukinut novim Ovršnim zakonom 2012. kada se konačno odustalo od ideje uvođenja javnih ovršitelja. Danas se čini da je problem to što su zajedno doneseni taj Ovršni zakon iz 2011. i Zakon o provedbi ovrhe te je Ovršnim zakonom bilo zamišljeno da je javni ovršitelj posrednik koji odlučuje o ovrsi na temelju ovršne isprave te određuje predmet na kojem će se provesti ovrha. On je trebao biti taj posrednik između stranaka i FINA-e te se u takvu sustavu neka od ovih pitanja koja ću dalje prikazati ne bi ni pojavljivala. Javni ovršitelj trebao je odlučivati u ovršnom postupku, nakon čega bi stranke trebale imati pravo na pravni lijek. Oba vlaka zajedno su trebala krenuti s kolosijeka, međutim provedba je ovrhe preko FINA-e počela, a javni ovršitelji, koji su odluke trebali dostavljati FINA-i, zauvijek su otišli u povijest a da i nisu počeli raditi. Kao nadomjestak za tu posredničku ulogu nije se našlo novo rješenje i neka su pitanja ostala visjeti u zraku.

Unatoč svim tim nedostacima moramo priznati da je ovrha na novčanim sredstvima preko FINA-e efikasna. Mislim da to nitko ne može osporiti. Kada je FINA 2011. počela provedbu ovrhe, naslijedila je stare ovrhe iz banaka. Znači, 1. siječnja 2011. FINA je već imala 700.000 ovrha koje su bile u tijeku i koje su se nastavile provoditi. Zanimljivo je da još imamo rješenja o izvršenju u redoslijedu koja su donesena još po ZIP-u, čak iz 1989. godine, u raznim predmetima gdje su spisi nestali, spaljeni ili uništeni.

Iza svega toga često stoji i pasivnost ovršenika u smislu nepoduzimanja radnji u postupku koje bi dovele do okončanja postupka. U Očevidniku redosljeda osnova za plaćanje još je jako velik broj starih ovrha, i to ne samo sudskih nego i izvansudskih. U svim verzijama Ovršnog zakona u pravilu su postojali uvjeti za obustavu ovršnog postupka kada je postupak nakon dugo vremena neuspješan, a danas je u slučaju nemogućnosti provedbe ovrhe rok za promjenu predmeta i sredstva ovrhe dva mjeseca. U suprotnom se obustavlja ovršni postupak. Moram priznati da u praksi rijetko vidim da se ovršenici koriste svojim pravima i da predlažu obustavu postupka kada se za to ispune uvjeti prema Ovršnom zakonu.

Postupak je nešto drukčiji kod izvansudske ovrhe. Kod takve ovrhe postoji problem vječne ovrhe. Kod izvansudske ovrhe, kad imamo pravomoćno rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave ili zadužnicu, FINA može zauvijek provoditi ovrhu bez obzira na to što je ona neuspješna i još nema sredstava na računu. Trenutačno ne postoji mehanizam koji bi otkucao kraj provedbe te ovrhe, osim ako sam vjerovnik ne povuče osnovu s naplate.

Jedno je od pitanja kojima bi se trebalo pozabaviti treba li odrediti kakav kraj. To pitanje svakako treba urediti. S jedne strane, imamo situaciju da netko tko mora ići u sudski ovršni postupak zbog vrste ovršne isprave kojom raspolaže, ima rokove koji otkucavaju i u slučaju nemogućnosti provedbe ovrhe zbog nedostatka novčanih sredstava mora predlagati promjenu predmeta i sredstva jer će mu se inače postupak obustaviti. S druge strane, onaj tko ima ovršnu ispravu koju može izravno dostaviti u FINA-u na provedbu, može u redosljedu naplate čekati godinama, a da ništa ne poduzima dok čeka da na račun ovršenika pristignu sredstva. Međutim, to je jedno od pitanja koje još visi u zraku i njime se treba pozabaviti da se ujednači položaj stranaka u sudskoj i izvansudskoj ovrsi na novčanim sredstvima.

Godine 2011., kada je FINA počela provedbu ovrhe, bilo je zamišljeno da se provode samo ovršni nalozi i rješenja o ovrsi. Ovršne naloge donosio bi javni ovršitelj na temelju ovršnih isprava. Međutim, kasnijim novelama Ovršnog zakona zakonodavac je odlučio da se puno veći broj ovršnih isprava može dostaviti izravno na provedbu ovrhe na novčanim sredstvima bez potrebe za vođenjem ovršnog postupka odnosno određivanjem ovrhe. Tako, primjerice, od 2012. imamo izravnu naplatu – izravna naplata po članku 209. Ovršnog zakona podrazumijeva provedbu ovrhe kod FINA-e izravno na temelju ovršne isprave bez prethodnog stadija određivanja ovrhe. To je prvi put da je napušten stadij određivanja ovrhe, a ovrha se na novčanim sredstvima provodi izravno na

temelju ovršne odluke suda, odnosno ovršne odluke upravnog tijela, sudske i upravne nagodbe te obračuna neisplaćene plaće. U tim slučajevima do 2012. oduvijek je bilo potrebno prethodno odrediti ovrhu u sudskom postupku da bi se ona mogla provesti na bilo kojem predmetu ovrhe.

Od 2012. te se isprave izravno dostavljaju FINA-i. Znači, imamo samo odluku o meritumu, a nemamo više odluke o dopuštenju ovrhe. Zbog toga se odredbom članka 209. Ovršnog zakona novčana sredstva prenose na račun ovrhovoditelja tek 60 dana od primitka jer bi tako ovršenik mogao pobijati samu ovrhu, odnosno dopuštenost pljenidbe i prijenosa po članku 210. Ovršnog zakona. Osim izravne naplate po članku 209. Ovršnog zakona u posljednjih nekoliko godina izmijenjen je, primjerice, i Zakon o sudskim pristojbama pa se rješenja o sudskim pristojbama izravno dostavljaju FINA-i uz mehanizam automatskog prestanka provedbe ovrhe nakon godine dana ako tražbina po osnovi pristojbe nije u tom roku još naplaćena. Naravno, ako je naplaćena prije isteka tog roka, ovrha prestaje odmah, ali ako nije naplaćena u roku od godine dana, FINA šalje o tome obavijest Poreznoj upravi koja potom po potrebi provodi ovrhu na drugim predmetima.

Isto tako, masovna ovrha koja je prošla bez medijski većih popratnih sadržaja naplata je prekršajnih kazni. Prisilna naplata prekršajnih kazni do 2014. godine, kada je izmijenjen Prekršajni zakon, bila je vrlo loša. Čak su najbolje prošli oni koji nisu uložili prigovor na prekršajni nalog jer su te pravomoćne odluke u pravilu završavale u Poreznoj upravi i vrlo često nisu poduzimane daljnje radnje radi prisilne naplate kazni. Ažurno su se naplaćivale one na koje je uloženi prigovor pa je došlo do suda i sud je donio odluku o prekršaju na temelju kojega je dalje nalagao pljenidbu novčanih sredstava. Međutim, 2014. godine izmijenjen je Prekršajni zakon. Budući da su odredbe o prisilnoj naplati na novčanim sredstvima preko FINA-e pomalo nedorečene i neprecizne, nužno je bilo unaprijed koordinirati postupanje FINA-e i tijela koja odlučuju u prekršajnom postupku te je to svijetli primjer gdje su dobra volja i suradnja nadomjestile nedostatke proizišle iz neprecizne zakonske odredbe.

FINA i Visoki prekršajni sud, a preko Visokoga prekršajnog suda i sva ostala tijela koja sudjeluju u tom procesu, uspjeli su se dogovoriti o jednome neformalnom obrascu koji danas služi bolje nego većina propisanih obrazaca. Taj obrazac oblikovan je zajedničkom suradnjom i poslužio je da se njime premoste neka pitanja, primjerice završetak ovrhe, da bi se spriječila provedba ovrhe nakon nastupanja zastare. Velika je zasluga suca Raše s

Visokoga prekršajnog suda koji je to koordinirao i zahvaljujući njemu i zajedničkoj suradnji pronađeno je zadovoljavajuće rješenje za sve strane.

Kada kažem da se s vremenom od 2011. proširuje uloga FINA-e, posljednjim izmjenama Zakona, osim što se proširuje krug isprava koje se mogu dostaviti u FINA-u, lagano se proširuje i uloga FINA-e u smislu nadležnosti u odlučivanju o pojedinim stvarima u ovrsi. Tako u posljednjim izmjenama Ovršnog zakona imamo zanimljivo rješenje potaknuto problemom iz prakse. Kada je tužitelj u parnici u tužbenom zahtjevu tražio da mu se nadoknadi i trošak postupka, često se događalo da ne zatraži i kamate na taj trošak te dobije presudu u kojoj se nalaže tuženiku da plati iznos troška taj i taj, ali bez kamata na taj iznos. Kada je počela izravna naplata 2012., sud je mogao po članku 30. Ovršnog zakona na prijedlog ovrhovoditelja dosuditi odnosno odrediti ovrhu i za iznos kamata na trošak postupka i ako kamate na trošak nisu određene u ovršnoj ispravi. Međutim, FINA nije sud i ne može ništa dosuditi/odrediti, pa čak ni kamate za koje je jasno da teku, ali nije ovlaštena odrediti da će se ovrha provesti i za iznos izvan ovršne isprave. FINA ovrhu može provesti samo za iznos iz ovršne isprave, pa je FINA u tim slučajevima provodila ovrhu samo za iznos troška iz ovršne isprave, bez kamata na taj iznos. Naknadno je to u 2014., kada je uočen taj problem, u članku 30. izmijenjeno tako da FINA provodi ovrhu i za iznos kamata na trošak iako kamate na trošak nisu određene u ovršnoj odluci.

Iako FINA formalno ne odlučuje, nego samo provodi radnje kojima se provodi ovrha, ipak donosi svojevrsnu odluku onog trenutka kada udovolji zahtjevu vjerovnika i provede ovrhu. Međutim, budući da nema formalne odluke, ne može biti propisan ni pravni lijek koji stranke mogu uložiti na takvu „odluku“. Iz navedenog razloga naslov iznad članka 210. Ovršnog zakona glasi „Pravna sredstva“ umjesto „Pravni lijek“ te se protiv takve ovrhe u povodu izravne naplate mogu ulagati navedena pravna sredstva. Postoje sve više i više težnje, jer je FINA vrlo brza, a sud malo tromiji, da se sve što je sporo u sudskom postupku ovrhe na novčanim sredstvima prebaci FINA-i da bi se postupanje ubrzalo. Kao djelatnica FINA-e, građanka i dio pravnog poretka, svakako mislim da treba jako dobro pripaziti do koje razine FINA treba ući u ovršni postupak i donošenje kojih joj odluka treba prepustiti uzevši u obzir da FINA nije sud. Sud je taj gdje se mogu donijeti različite odluke o pravima stranaka te bi situacije u kojima može postojati spor oko prava među strankama trebale ostati u nadležnosti suda.

Međutim, u nekim situacijama gdje je potrebno odlučiti, kada je riječ o jednostavnijim odlukama gdje je u većini slučajeva sigurno o kojem bi se sadržaju odluke radilo, iz načela efikasnosti postupka može se reći – neka FINA uvijek ovako napravi, ali će se ostaviti određen rok u kojem stranka koja smatra da je u konkretnom slučaju potrebno drukčije postupiti može poduzeti odgovarajuće radnje na sudu. Znači, to je nekakav mješovit model, gdje bi unaprijed bilo propisano kako će FINA postupiti u određenim situacijama koje su sada još u domeni suda, pa u biti FINA neće donositi i dalje odluke, ali će postupiti na određen način kao da postoji predmnijevana odluka.

Isto tako, primijetili ste da FINA vodi elektroničku javnu dražbu o ovrsi na nekretninama. Tu doslovno samo provodi javnu dražbu kako joj sud naloži te su svi procesi definirani tako da je FINA tehnička pomoć sudu, odnosno uloga FINA-e u tom postupku zamišljena je kao uloga izvršitelja sudske odluke. U provedbi ovrhe na novčanim sredstvima, iako je i dalje samo izvršitelj, budući da nema suda koji aktivno vodi postupak, FINA mora sama izravno primjenjivati Zakon, ali samo u slučajevima kada nema spora među strankama i kada je jasno iz odluke/osnove za plaćanje što treba napraviti, tj. njezina je uloga da se ovrha koordinira i provede. U sudskom postupku FINA je posrednik između suda i nadležnih tijela na kojima se pokreće provedba ovrhe te banaka.

Kada se govori da je FINA preuzela posao suda i nadležnost suda u ovrsi na novčanim sredstvima, to jednostavno nije istina, osim u onim marginalnim slučajevima koje sam spomenula. U pravilu je FINA samo zauzela mjesto posrednika koji je nedostajao da sve banke drži pod kontrolom i koordinira ovrhu istodobno u svim bankama. Možda je najbolje što iznutra iz FINA-e vidim ta transparentnost i nedvojbenost ovrhe te hijerarhijska raslojenost radnja koje se poduzimaju u ovrsi. Primjerice, provest će se i ovrha bratu predsjednika Uprave ili samom predsjedniku Uprave jer u provedbi ovrhe sudjeluje velik broj ljudi koji obavlja različite radnje te nije moguće bez uključenosti velika broja radnika bilo što poduzeti. Sustav je raslojen tako da, primjerice, jedna osoba skenira osnovu za plaćanje i ona je ušla u sustav. Drugoj osobi nasumično je raspoređen zadatak unijeti određene podatke u sustav, trećoj osobi da obradi priljeve ili unese neke druge podatke itd. Također, sve se radnje u pravilu provedu u jednom danu i sve što je danas stiglo do 12:00, danas se mora i provesti tako da se ne može unaprijed točno znati tko će toga dana biti na unosu kojih podataka, hoće li to biti radnik u Dubrovniku ili Zagrebu, a ne samo unutar sobe u kojoj sjede. Dakle, ne možete sa sigurnošću unaprijed znati gdje će i koja

osoba koji dio posla obavljati. Tako se i FINA iznutra osigurava da bude otporna na razne političke i druge pritiske. To je ono što mislim da održava taj sustav na životu – upravo njegova neelastičnost i neprilagodba na bilo kakve druge diskrecijske parametre osim onih ustrojenih propisom.

FINA je zamišljena kao izvršitelj, kao kakav stroj, kakav radnik koji nešto napravi kako mu je naložio sud. Budući da je FINA tu da nešto odradi, a ne da o nečemu misli/odlučuje, nemamo predviđenu mogućnost pravnih lijekova protiv odluka FINA-e, nego pravnih sredstava protiv radnji FINA-e (pljenidba i prijenos). Navest ću poslije koje su situacije i kako si koja stranka može pomoći. Nema formalne odluke o provedbi ovrhe pa nema žalbe, nema prigovora ni pravnog lijeka na odluku FINA-e.

Kada gledamo postupanja FINA-e, vidjet ćemo da su pravila provedbe ovrhe vrlo, vrlo stroga. Pravilnika ima veoma mnogo, a samo da uzmete Pravilnik o načinu i postupku provedbe ovrhe, malo će vam se zavrtjeti. Provedba ovrha obavlja se elektroničkim porukama koje se sigurnim kanalima u propisanim formatima dostavljaju banci. To je puno šifara, slova, brojaka jer sustav komunicira sa sustavom. Dakle, radnik u sustav unosi podatke i parametre za način provedbe, a sustav (aplikacija) potom komunicira s bankom na temelju parametara koji su u sustav uneseni. Mnogi prigovaraju da je sustav prenormiran i da je tu previše pravila, rokovi se mjere doslovno u sat, minutu, sekundu. Potanko je propisano koliko znakova mora imati koji format poruke i sve je precizirano do najmanje mjere. Međutim, mislim da tako mora biti jer je upravo ta velika razina nedvojbenosti zaštita strankama jer se ne mogu žaliti na FINA-ino postupanje i jer se ovrha događa u sekundama i minutama.

Ovrha se provodi vrlo brzo od trenutka ulaska isprave u FINA-u i u roku od sata mogu se prenijeti sredstva s računa ovršenika na račun ovrhovoditelja. Zbog toga je nužno za zaštitu stranaka da su sva pravila jasna, unaprijed poznata i da je što manje sivih područja u kojima FINA može odlučiti na temelju diskrecijske ocjene. Bilo bi suprotno kada bismo govorili o sudu i odlučivanju u sudskom postupku, prenormiranost bi bila nespojiva s logikom suda, ali s ulogom FINA-e ne. Suprotno od sudske uloge, FINA mora imati zadana pravila.

Kada kažem da FINA ne donosi odluke – ona ne donosi uistinu pisane odluke, ali ipak jednu odluku donosi, a to je zadovoljava li dostavljena isprava sve uvjete za provedbu ovrhe ili ne, odnosno hoće li po njoj provesti ovrhu ili će je vratiti podnositelju. Nadležnost FINA-e nije odlučivanje u pravom smislu,

nego samo odlučivanje zadovoljava li isprava propisane uvjete da bi mogla biti dostavljena kao osnova za plaćanje radi provedbe ovrhe. Bitno je naglasiti da FINA treba provesti ovrhu samo kada je riječ o potpuno nespornim situacijama. Često dolaze isprave koje ili zbog pogreške u pisanju ili zbog nekih drugih pogrešaka nisu jasne, ne sadržavaju sve podatke koji su potrebni za provedbu ovrhe. Primjerice, u jednom je rješenju o ovrsi nedostajala valuta tražbine. Svagdje je pisao samo broj novčanih jedinica. Ovrhovoditelj je prigovarao FINA-i jer nije htjela provesti ovrhu, a on je smatrao da je jasno da je riječ o hrvatskoj kuni. Možda i mogu znati da su kune, ali nisam kao FINA ovlaštena utvrđivati o kojoj je valuti riječ.

U spornim situacijama stoga FINA ne bi trebala provesti ovrhu, nego ispravu vratiti ovrhovoditelju. Sporne su situacije uvijek kada je sporan ili neodređen bilo koji bitan element iz osnove za plaćanje – stranačka legitimacija, iznos tražbine, dospijeće, kamatne stope. To su neka pitanja koja moraju biti apsolutno jasna, u suprotnom stranke moraju tražiti zaštitu na sudu jer ne može FINA utvrđivati okolnosti i činjenice radi utvrđivanja sadržaja ovršne isprave. Primjerice, ako se dostavi odluka u kojoj tražbina nije nedvojbeno određena, a određiva je uz pomoć izvođenja drugih dokaza i treba je tek odrediti ovrhovoditelj, ipak mora ići na sud.

Često se postavlja pitanje što mora biti nesporno kada FINA dobije osnovu za plaćanje, a koji su nedostaci eventualno nesporni. Iznijet ću dva primjera, dva ogledna slučaja vrlo aktualna u praksi.

Prvi je primjer prijenos tražbine tijekom ovršnog postupka. Ovdje sam izdvojila samo postupanje po stavcima 3. i 4. članka 32., a stavci 1. i 2. kažu da će sud odrediti ovrhu ako do prijenosa prava dođe nakon donošenja ovršne isprave odnosno donijet će rješenje o ovrsi u korist osobe koja nije u ovršnoj ispravi označena kao vjerovnik. Tu se postavilo pitanje provedbe tih odredaba u praksi jer u posljednje vrijeme postoji velik broj ugovora o prijenosu tražbina u korist društava koja se time bave, a zbog tih se tražbina provodi ovrha ili za njih već postoje ovršne isprave u korist prijašnjeg vjerovnika. Ta su društva inzistirala da FINA automatski nastavi ovrhu u korist novog vjerovnika iako ovršna isprava – osnova za plaćanje – glasi na prijašnjeg vjerovnika, pozivajući se na javno ovjerenu ispravu kojom je na njih prenesena tražbina iz ovršne isprave, tj. ugovor o cesiji na kojemu je potpis prijašnjeg vjerovnika i ovrhovoditelja, što je ovjerio javni bilježnik. Tvrdili su – tražbina je prešla na novog vjerovnika te je automatski potrebno nastaviti provedbu ovrhe u korist novog vjerovnika. Međutim, nije pitanje je li tražbina prešla s prijašnjeg vjerovnika na novog jer iz ugovora vidimo da je tražbina prenesena, nego se postavlja pitanje

priznavanja procesnog položaja ovrhovoditelja novom vjerovniku tražbine. Prijašnjem je vjerovniku, primjerice kod rješenja o ovrsi, sud ili javni bilježnik dodijelio procesnu ulogu ovrhovoditelja kada je odredio ovrhu. Kada bi FINA nastavila taj postupak u korist novog vjerovnika tražbine, FINA bi se ponašala kao javni bilježnik ili sud i rekla – dopuštam da stupiš na mjesto prijašnjeg ovrhovoditelja u postupku – i priznala mu te odredila procesnu legitimaciju. FINA je takve zahtjeve vraćala uz obrazloženje ne da ne može po tome postupiti, nego da nije nadležna o tome odlučivati i da ovrhu ne može provesti u korist novog vjerovnika jer u samoj ovršnoj ispravi nije naznačen kao ovrhovoditelj, a o dopuštenosti ovrhe u korist druge osobe nije ovlaštena odlučivati.

U pripremi je rješenje tog problema *de lege ferenda* – izmjene i dopune Ovršnog zakona koje su najavljene i uskoro će se pokrenuti. Jedan je od prijedloga o kojemu se govorilo da se Ovršnim zakonom propiše da FINA provede ovrhu u korist novog vjerovnika u slučaju iz članka 32., ali da ne nastavi ovrhu u onoj fazi u kojoj ju je već provodila, nego da zastane s daljnjim prijenosom. Recimo, imamo izravnu naplatu. FINA je prvih 60 dana plijenila sredstva, a nakon proteka roka od 60 dana, ako nije dobila rješenje o proglašenju ovrhe nedopuštenom ili drugu odluku suda, izdavala je naloge za prijenos sredstava na račun ovrhovoditelja. Ako nakon 60 dana, ovršenik nije imao dovoljno novca za naplatu cijele tražbine i ta osnova za plaćanje stoji u redoslijedu, sredstva koja budu pristizala na račun automatski će se prenositi u korist ovrhovoditelja. Ideja je da bi u tim slučajevima, kada bi nastavila postupak u korist novog vjerovnika, FINA učinila jedan korak unatrag i ponovno plijenila sredstva koja pristižu daljnjih 60 dana, a u tom bi slučaju stranke koje žele osporavati cesiju ili dopuštenost ovrhe na temelju isprave kojom se dokazuje prijenos tražbine imale mogućnost ostvarivati nekakva svoja prava.

Je li to dobro rješenje ili nije? S jedne je strane sigurno da bi sudovi u svim tim postupcima donijeli rješenje o nastavku ovrhe, a s druge je strane problem utvrditi je li tražbina uistinu prenesena s obzirom na dopuštenost ili valjanost toga pravnog posla jer to pitanje nije uopće jednostavno. Kada gledamo mogućnost subjektivne preinake u ovršnom postupku, možemo vidjeti da je dopuštena tek od rujna 2014. godine, a do tada su se podredno primjenjivale odredbe Zakona o parničnom postupku o subjektivnoj preinaci, što je, naravno, podrazumijevalo pristanak objiju strana, što u ovršnom postupku nećete nikada dobiti. To znači da u postupcima koji su započeti po prethodnome Ovršnom zakonu, do navedenih izmjena iz 2014., neće nikada doći do nastavka ovrhe u slučaju

prijenosa tražbine tijekom ovršnog postupka jer su tako uređene vremenske granice, tj. nova se odredba primjenjuje isključivo na postupke koji su započeli nakon 15. rujna 2014. Danas u pravilu većinom provodimo ovrhe od prije, kod kojih su započeti postupci prije tih izmjena, pa ni u sudskom postupku ne bi došlo do nastavka ovrhe u opisanom slučaju.

Drugo, kada je riječ o izvansudskoj ovrshi, postavlja se pitanje kada je započet postupak. Govorimo li o vremenskoj primjeni odredbe da je dopuštena subjektivna preinaka u ovršnom postupku, postavlja se pitanje kada je započet ovršni postupak ako se on više ne vodi. Danom podnošenja prijedloga za ovrhu javnom bilježniku ili danom pokretanja provedbe ovrhe, primjerice dostave FINA-i? Recimo da je prijedlog za ovrhu predan javnom bilježniku 2011. godine i rješenje je iste godine doneseno i postalo pravomoćno, a na provedbu u FINA-u prvi je put dostavljeno 2015. godine. Primjenjuju li se u tom slučaju izmijenjene odredbe Ovršnog zakona ili Zakon o parničnom postupku, odnosno što se u konkretnom slučaju ima smatrati postupkom kada se ne vodi nijedan postupak? Isto se pitanje postavlja i kod zadužnice. Kada gledate Ovršni zakon, jasno je da se postupak pokreće prijedlogom za ovrhu, pa je postupak u konkretnom primjeru pokrenut 2011. pred javnim bilježnikom onoga dana kada je prijedlog podnesen javnom bilježniku. Međutim, taj se postupak više ne vodi (pravomoćno je okončan), a kod FINA-e se ne pokreće niti se vodi postupak uopće. Tu postoje jako kompleksna pitanja i mislim da bi o njima trebalo malo bolje raspraviti prije Prijedloga Zakona koji će se uputiti u proceduru. Moje je mišljenje da bi svakako nove odredbe, ako se budu mijenjale, trebalo urediti tako da se u slučaju provedbe ovrhe primjenjuju na sve postupke bez obzira na to kada su započeti jer postupaka u pravilu i nema, a FINA ionako samo provodi izvršenje ovrhe pa je riječ o procesnim pravilima.

Što se tiče drugog primjera, istaknula bih jedno veoma aktualno pitanje. Riječ je o pogreškama u nazivu stranaka u osnovi za plaćanje. FINA je 2011. godine podatke o strankama utvrđivala prema podacima koje je u Jedinostveni registar računa dostavila banka, a koji su često bili netočni.

Nakon što je dobila pristup sustavu OIB-a, omogućena je bolja kontrola točnosti podataka povezana s nazivima odnosno imenima stranaka. Znači, ako je u ovršnoj ispravi kao stranka naznačen Vinko Ilak, a ovrhovoditelj traži provedbu ovrhe na računima Vinke Ilak, FINA neće provesti ovrhu jer je u ovršnoj ispravi kao ovršenik naznačena druga osoba. Vjerovnici se na takvo postupanje bune i tvrde da se na ispravi nalazi OIB Vinke Ilak i da

FINA treba provesti ovrhu prema OIB-u iz isprave. Takva tvrdnja, naravno, ne može biti točna jer se ovrha može provesti samo po računima prema OIB-u ovršenika, a osobi koja je navedena u rješenju kao ovršenik ne pripada navedeni OIB. Nešto nije dobro u rješenju – OIB ili ime i prezime odnosno naziv.

Ovrhovoditelji su često u tim slučajevima nezadovoljni, pogotovo u situacijama kod pravnih osoba gdje smatraju da se jasno vidi tko je ovršenik jer smatraju da je pogreška neznatna, primjerice samo u nedostatku ili višku crtice u nazivu, i smatraju da FINA treba provesti ovrhu protiv osobe protiv koje ju traže iako njezin naziv odnosno ime i prezime nije naznačeno kao u sudskom registru odnosno matrici rođenih. Često se pozivaju na odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske koji u svojim odlukama iznosi stav da se ne može reći da nedostatak crtice u nazivu znači promašenu pasivnu legitimaciju stranke, nego da to treba ocijeniti uzevši u obzir okolnosti konkretne situacije. Slažemo se s tim mišljenjem, treba ocijeniti okolnosti konkretne situacije, ali to FINA ne može i nije ovlaštena učiniti, nego u tom slučaju stranka treba ići na sud.

Mogu iznijeti nedavni primjer. Riječ je o pogrešci u dva slična slučaja, pogreška u slovima u imenu i prezimenu fizičke osobe, ali različite su okolnosti u donošenju odluka. Naime, sud je u jednom slučaju za istu pogrešku odlučio da je riječ o pogrešno utuženoj stranci, a u drugom je ocijenio da ne utječe na nedostatak legitimacije i dopustio ovrhu.

U jednom slučaju tužitelj je tražio ispravak presude, odnosno da se slovo č u imenu stranke ispravi u slovo ć da bi presudu mogao dostaviti na provedbu ovrhe. Sud je odbio prijedlog za ispravak presude i utvrdio da nije nigdje pogriješio i da stoga presudu ne može ispraviti, da je vjerovnik u tužbi tako označio svoga dužnika i protiv njega je odluka i donesena te da je riječ o presudi na temelju ogluhe i ni iz čega se ne može zaključiti drukčije. Zaključio je da je tužitelj očito tužio pogrešnu osobu.

S druge strane, imali smo presudu u kojoj je osoba imala prijeglas (*Umlaut*) na imenu, ali presuda je donesena u postupku u kojem je tuženica aktivno sudjelovala i saslušana kao stranka. Bez obzira na to što je od početka u tužbi bila krivo označena, sud je ocijenio da je nesporan identitet stranke jer je aktivno sudjelovala u parnici i osobno je bila saslušana na ročištu.

Znači, za istu pogrešku može se ocijeniti da je riječ o promašenoj pasivnoj legitimaciji, a može se ocijeniti i da je riječ o pogrešci u pisanju koja ne utječe na legitimaciju stranaka, ovisno o okolnostima pojedinog slučaja. Dakle, čim se o istoj stvari mogu

donijeti različite odluke i potrebno je utvrđivati okolnosti slučaja, jasno je da o toj stvari mora odlučiti sud. Sud mora reći je li to pogreška koja ne utječe na stranačku legitimaciju pa će odrediti ovrhu ili će reći da je riječ o nedostatku stranačke legitimacije i neće je odrediti.

Povezano s tim problemom, slučajno smo otkrili da je sudski registar nekoliko godina zabunom u svojem programu dodavao zarez pri upisu u sudski registar jer su tako imali u sustavu, pa ste imali INA, d. d. iako društvo u osnivačkom aktu nije imalo zarez u nazivu. Međutim, kada smo pojedinačno provjeravali, neki su stvarno imali takav naziv sa zarezom. Nismo mogli zaključiti da je u svim slučajevima riječ o pogrešci pa se možemo praviti da ga nema. S tim zarezom počela je lavina vraćanja velika broja osnova za plaćanje zbog pogrešaka u nazivu stranaka na osnovama za plaćanje. Obratili smo se Ministarstvu pravosuđa za pomoć jer je bila riječ o velikom broju slučajeva.

Mišljenje Ministarstva pravosuđa koje smo dobili naravno nije obvezujuće, ali cilj je bio pronaći ekonomično rješenje za sve stranke u postupku i da se sudovi ne preopterećuju takvim stvarima ako se u pojedinim slučajevima može sigurno zaključiti kakva će se odluka donijeti. Mišljenje je Ministarstvo pravosuđa izradilo u suradnji s Trgovačkim sudom u Zagrebu te sadržava situacije i navodi koje su to situacije i nedostaci u nazivima za koje, bez obzira na okolnosti pojedinog slučaja, nije vjerojatno da bi ih i sud u postupku mogao smatrati utjecajnim na legitimaciju stranke. U mišljenju smo dobili točno nabrojene i konkretno opisane pogreške za koje je vjerojatno da će sud ocijeniti da ne utječu na legitimaciju te smo pristali zanemariti te pogreške, ali skrećemo pozornost na to da su pravne osobe i dalje dužne služiti se u pravnom prometu imenom onako kako su upisane u sudskom registru. Možete više pogledati na stranici Ministarstva pravosuđa.

Nadalje, postavlja se pitanje što ovrhovoditelj može učiniti kada FINA na njegov zahtjev nije provela ovrhu. Dvije su situacije.

Ako je osnova za plaćanje vraćena zbog pogreške koju može sam otkloniti, jednostavno će je dostaviti ponovo nakon što otkloni pogrešku. Primjerice, ako je dostavio presudu koja nema potvrdu ovršnosti, otići će na sud, nabaviti potvrdu o pravomoćnosti ovršnosti i dostaviti je ponovo.

Međutim, ako je vraćena iz razloga koji on ne može sam otkloniti, kao što je nedostatak u samoj ispravi ili treba ovršnost utvrditi iz dodatnih isprava, morat će se obratiti sudu s prijedlogom za ovrhu. Odredbom članka 213. Ovršnog zakona propisano je da se zbog nepostupanja po osnovi za plaćanje na FINA-u na

odgovarajući način primjenjuje odredba čl. 201. tog Zakona – posebno je uređena samo odgovornost za nepostupanje, a ne za postupanje ako nije trebalo postupiti. Zapravo zakonodavac tjera FINA-u da postupa više u korist vjerovnika u dvojbi jer veća je sankcija ako ne postupi nego ako postupi. FINA je neutralna i ima posebna pravila koja odolijevaju tim zahtjevima.

Članak 213. Ovršnog zakona u biti je samo prepisana odredba iz prethodnoga Ovršnog zakona koja je govorila o odgovornosti banke, ali se pritom smetnulo s uma da FINA za razliku od banke nije ovršenikov dužnik. Za razliku od banke koja je bila dužna isplatiti određene iznose ovršeniku, a posljedično tome ovrhovoditelju kada je došao njegov zahtjev za ovrhu, FINA nikada nije bila dužna ovršeniku ispuniti novčanu obvezu da bi mogla isplatiti ovrhovoditelju propuštene obroke prema članku 201. Ovršnog zakona. Odredbom članka 201. Ovršnog zakona propisano je, ako ovršenikov dužnik (poslodavac) ne postupi po rješenju o ovrsi, sud će naložiti na prijedlog ovrhovoditelja ovršenikovu dužniku da isplati sve obroke koje je propustio isplatiti po rješenju o ovrsi.

Danas dobivamo rješenja od suda u kojima piše – nalaže se FINA-i da isplati sve obroke što je propustila isplatiti po rješenju o ovrsi, a tih obroka nema jer nije nikada ni postojala obveza FINA-e prema ovršeniku, sve zato što odredba nije primijenjena na odgovarajući način. Primjenjujući odredbu članka 201., FINA-i se može naložiti da učini samo ono što je propustila učiniti – provede ovrhu. Tek ako FINA ne bi postupila po takvu nalogu suda, na temelju pravomoćnog rješenja kojim se nalaže FINA-i da provede ovrhu, u skladu sa stavkom 3. članka 201., moglo bi se teoretski tražiti određivanje ovrhe protiv FINA-e. Međutim, iako nije sankcionirano Ovršnim zakonom postupanje FINA-e kada provede ovrhu, Zakonom o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima propisane su vrlo stroge prekršajne odredbe za FINA-u ako napravi što suprotno, a postoji i provodi se i nadzor nad postupanjem FINA-e te je time omogućena zaštita od bilo kakva nezakonita postupanja FINA-e.

Što se tiče pravnih lijekova ovršenika protiv provedbe ovrhe kod FINA-e, različite su situacije te mogućnosti pravnih lijekova ovise o vrsti osnove za plaćanje koja se dostavlja. Kod izravne naplate po čl. 209. Ovršnog zakona ne govorimo o pravnom lijeku jer nema odluke protiv koje se može uložiti, ali postoje pravna sredstva po čl. 210. protiv same provedbe ovrhe – razlozi i uvjeti jednaki su onima koji su propisani za žalbu nakon proteka roka protiv rješenja o ovrsi. Zanimljivo, kod zadužnice je jedini pravni lijek parnica i eventualno privremena mjera ako postoje okolnosti za

njezino određivanje, a njome bi se spriječilo daljnje postupanje do okončanja parnice. Pitanje je bi li ta praksa mogla biti i drukčija. Mislim da bi se trebala moći ulagati pravna sredstva odnosno pravni lijekovi koji se mogu upotrebljavati protiv pravomoćnog rješenja o ovrsi jer je ionako riječ o ograničenim razlozima propisanim za žalbu nakon proteka roka.

Pretpostavljam da ste vidjeli da je FINA od rujna 2015. kada je stupio Stečajni zakon na snagu do danas podnijela oko 26.000 prijedloga za stečaj. Jedan je od stečajnih razloga blokada računa dulja od 120 dana kao posljedica ovrhe nad novčanim sredstvima. U FINA-i smo izradili automatski sustav kojim se automatski sastavljaju i šalju na sud prijedlozi i zahtjevi za stečaj čim se ispune uvjeti propisani Zakonom. Isto tako podsjećam vas da FINA od 1. siječnja 2016. vodi i izvansudski postupak stečaja potrošača.

Toliko o tome. Ako imate pitanja, pozivam vas da ih postavite.

J. Barbić:

Zahvaljujem u vaše ime kolegici Ilak na izvrsnu uvodnom izlaganju. Puno je toga iznijela. Stvari su zanimljive i pogodne za raspravu. Sada ste vi na redu s vašim pitanjima i razmišljanjima.

Samo da nešto spomenem. Kada je kolegica Ilak govorila o zarezima, došla mi je na pamet anegdota o naredniku koji je slao pismeni izvještaj svomu nadređenom časniku. Ovaj mu je dopis vratio s napomenom da je to sve nepismeno jer nedostaju zarezi i točke. Narednik je na kraju dopisa stavio nekoliko točaka i zarez, ponovo poslao izvještaj nadređenomu uz napomenu da to sve rasporedi po tekstu prema svom nahođenju.

Šalu na stranu, velik je problem kada je elektronika u pitanju. Zarez, crtica, gore, dolje, na pogrešnu mjestu ili ako nedostaju, prouzročuju da elektronika ne reagira ili pogrešno reagira. Zato se mora paziti kako se i što radi. To je taj minus u plusu koji inače donosi elektronika.

B. Sedak Benčić:

Danas sam učvrstio svoje vjerovanje da postojeći Zakon oslobađa činovnike u FINA-i velika razmišljanja i odgovornosti za odluke. Ondje se odluke uopće ne donose. Zanima me kako FINA postupi kada ovrhovoditelj u svom prijedlogu za ovrhu traži da se donese rješenje o ovrsi na temelju kojeg će se prijenos novčanih sredstava izvršiti tek nakon pravomoćnosti tog rješenja o ovrsi. Hoće li FINA postupiti po članku 264., stavku 4. i prijenos izvršiti prije pravomoćnosti tog rješenja, odnosno u roku od 60 dana od dana dostave rješenja strankama ili će u skladu sa zahtjevom ovrhovoditelja čekati pravomoćnost?

- V. Ilak:** Pravomoćnost i rok od 60 dana za prijenos nisu iste stvari.
- B. Sedak Benčić:** Ovdje je prijenos tražen nakon pravomoćnosti rješenja i ovršenikov je zahtjev za ovrhu prihvaćen. Što će raditi FINA? Čekat će pravomoćnost ili će prijenos obaviti nakon 60 dana?
- V. Ilak:** Ako je sud naložio, prijenos je tek nakon pravomoćnosti koja je u pravilu puno dalje od 60 dana od primitka, postupit će se prema sudskoj odluci. Ako u sudskoj odluci nema drugog naloga, postupit će se u skladu s Ovršnim zakonom.
- B. Sedak Benčić:** Oprostite, ali po mom saznanju, sud ima samo jedan pečat i rješenje donosi otiskom tog pečata.
- V. Ilak:** Više takva pečata nema, to je pečat po starome Ovršnom zakonu. Još je Ovršnim zakonom iz 2005. godine propisano da će se sredstva prenijeti tek protekom 30 dana od primitka bez obzira na pravomoćnost, a 2014. taj je rok produljen na 60 dana. Odredba je oduvijek bila takva. Znači, govorimo o rješenju o ovrsi na temelju ovršne isprave. Kod ovrhe na temelju ovršne isprave ovrha se uvijek provodi prije pravomoćnosti rješenja o ovrsi.
- Što znači provesti ovrhu? Ovrha nad novčanim sredstvima ima dvije radnje. Pljenidbu i prijenos. Ovrha će se provesti i prije pravomoćnosti, ali ovrhovoditelji u želji da što prije dobiju svoja sredstva vrlo često misle da će se sredstva odmah prenijeti. Ovrha je provedena odmah u smislu da se odmah dostavlja u FINA-u, i prije nego što je pravomoćna. FINA u pravilu nikada ne čeka pravomoćnost, nego sredstva prenosi protekom roka od 60 dana od primitka, a prije je to bilo 30 dana. To je zakonska odredba.
- Iznimne su situacije kada sud naloži da se prijenos sredstava treba obaviti tek nakon obavijesti suda o pravomoćnosti, ali to u pravilu nije na pečatu, nego je napisano u tekstu. Neki suci i danas donose takve odluke iako su postupci po novome Ovršnom zakonu. U tom slučaju, ako je sudac tako odlučio, apsolutno je nesporno da će FINA po tome postupiti.
- B. Sedak Benčić:** Ipak sam ostao u dilemi i sklon sam i dalje razmišljati. Članak 206., stavak 4. daje pravo FINA-i, daje pravo ovršeniku da da izjavu kojom će se prijenos izvršiti. Ovršenik može dati izjavu na temelju koje će se prijenos sredstava obaviti i prije 60 dana ili odmah.
- V. Ilak:** Točno.

B. Sedak Benčić: Sklon sam daljnjem razmišljanju. Ako je člankom 206., stavkom 4. dano pravo ovršeniku na izjavu kojom će FINA-i dopustiti da prijenos može obaviti i prije 60 dana ili odmah, ovrhovoditelju bi *argumento a contrario* trebalo ostaviti mogućnost koju je tražio – prijenos sredstava nakon pravomoćnosti.

V. Ilak: Postupit će se po sudskoj odluci. Odluka će se provesti prije pravomoćnosti tako da će se pljenidba obaviti odmah, a prijenos u roku od 60 dana. Riječ „provesti“ podrazumijeva cijeli taj proces. To je prije bio članak 180. po Ovršnom zakonu iz 1996.

B. Sedak Benčić: Ostaje dilema, ako je ovrhovoditelj postavio zahtjev da se prijenos obavi nakon pravomoćnosti ovršnog rješenja, on je očito za takvu provedbu ovrhe imao svoj razlog.

V. Ilak: 60 dana može nastupiti prije, a može i nakon pravomoćnosti, no ovrha se na temelju ovršne isprave provodi prije pravomoćnosti rješenja o ovrši. Rješenje se odmah, kada ga je sud donio, dostavlja FINA-i, a potom ovršeniku. FINA će sredstva zaplijeniti odmah i time je FINA provela ovrhu, a prijenos će obaviti protekom roka od 60 dana ako u odluci ne stoji drukčije. To nije nova odredba. Ta je odredba preuzeta iz starog OZ-a, čl. 180., st. 5., samo što je tada rok bio 30 dana pa je produljen nakon 2014. godine na 60 dana za sudska rješenja i izravnu naplatu.

M. Dika: Htio bih upozoriti na to da bi možda u vezi s izrazom „FINA provodi ovrhu“ trebalo razlikovati dva stadija provedbe takve ovrhe, ovrhe koja se provodi poduzimanjem dviju sukcesivnih radnja.

Prva je pljenidba novčanih sredstava i stadij ovrhe u kojem se ona poduzima proveden je kada FINA zaplijeni novčana sredstva i „stavi ih na stranu“.

Druga je prijenos zaplijenjenih novčanih sredstava i stadij ovrhe u kojemu se ona poduzima proveden je obavljanjem tog prijenosa. Ovrha je provedena tek poduzimanjem te druge radnje, dovršetkom njezina drugog stadija. Naime, sami ste naglasili da postoje dva stupnja u provedbi ovrhe preko FINA-e.

B. Sedak Benčić: Zanima me Vaše mišljenje o postupku u kojem FINA na temelju Pravilnika o načinu i postupku provedbe ovrhe na novčanim sredstvima izdaje potvrde o nemogućnosti provedbe ovrhe. Tu je prisutna zlouporaba tih potvrda. Naime, ovrhovoditelji namjerno u ispunjavanju obrasca sa zahtjevom za izravnu naplatu ispuste jedan

znak ili bilo što da bi simulirali nemogućnost provedbe ovrhe i da bi nakon toga mogli ići u sudski postupak s novim troškovima. To je doista učestala pojava, a njezin je rezultat da se ponovo zatrpavaju općinski i županijski sudovi, zbog čega se gubi smisao toga zakonskog rješenja.

V. Ilak:

U toj potvrdi nalazi se obrazloženje zašto je osnova za plaćanje vraćena – primjerice nije točan naziv stranke, naziv ne odgovara onomu upisanom u sudski registar ili u rješenju o ovrsi nije jasno naznačen iznos koji je potrebno provesti.

Kada govorite o tim potvrdama, FINA je dužna izdati potvrdu da nije mogla provesti ovrhu i u toj potvrdi navesti razlog. Sud će ocijeniti hoće li prijedlog za ovrhu na temelju te potvrde biti dopušten i ako sud ocijeni da je ovrhovoditelj mogao ispraviti zahtjev za izravnu naplatu, može prijedlog za ovrhu odbaciti s tim obrazloženjem.

Ne može FINA reći ovrhovoditelju – ne želim ti omogućiti zaštitu na sudu jer smatram da ti to možeš sam ispraviti. Tada bi FINA zauzela položaj da nekomu oduzima pravo na pristup sudu. Ako je riječ o vjerovnikovoj zlouporabi, postoje rješenja o sudskom postupku kojima se nedopuštene stranačke dispozicije mogu sankcionirati i sudac će donijeti odgovarajuću odluku.

19

B. Sedak Benčić:

Nažalost, postoji članak 210. ili 211. Ovršnog zakona koji daje prvostupanjskim sudovima ovlaštenje za odbacivanje prijedloga za ovrhu na temelju kojih se može od FINA-e zatražiti izravna naplata, osim ako se na temelju tih isprava nije mogla provesti naplata preko FINA-e, ali ti sudovi gotovo u pravilu donošenje takvih odluka prepuštaju županijskim sudovima, uz labirint procesnih zavrzlama i mešetarenja raznih viših i nižih savjetnika.

V. Ilak:

Mislim da ne možemo baš tako govoriti. Ako Vam što smeta u radu sudskih savjetnika ili ako smatrate da suci ne rade dobro svoj posao, ne možemo to riješiti tako da ne damo strankama pravo na sudsku zaštitu. Mislim da to nije pravi način.

Željka Maroslavac, javna bilježnica:

Zanima me stajalište pri utvrđivanju spornih i nespornih činjenica kod sadržaja zadužnica, s obzirom na to da ih ispunjavaju vjerovnici, posebno visinu kamata. Često imamo slučaj da stranke inzistiraju na kakvu tekstu jer su se dogovorile s bankom. Obično

kada je riječ o visini kamate, ona je zakonska. Govorim o običnim zadužnicama. Zanima me ulazi li FINA u sadržaj te zadužnice?

V. Ilak: Ako je solemnizirana, javni bilježnik potvrđuje da je ona sastavljena u obliku i sa sadržajem propisanim Ovršnim zakonom. Ispod solemnizacije FINA nije ovlaštena utvrđivati da bilježnik nije trebao solemnizirati pojedinu ispravu s tim sadržajem ili ima li nedopušten sadržaj ili nema. S druge strane, ako je riječ o takvim nedostacima u ispravi koji prouzročuju nedostatak podataka koji su bitni za provedbu, FINA neće provesti ovrhu.

Ž. Maroslavac: S obzirom na to da se te kamate često mijenjaju ovisno o tome kada će zadužnica doći na naplatu, stavljamo obično zakonske.

V. Ilak: Pitanje je koje zakonske jer zakonskih imamo nekoliko. U praksi u slučaju da u zadužnicama piše da zakonske zatezne kamate teku, ako je riječ o zadužnici, u pravilu obračunamo nesporne. To su one najniže prema Zakonu o obveznim odnosima jer za druge okolnosti ne znamo. Ne možemo znati o kakvu se pravnom odnosu ispod te zadužnice radi i koje bi se kamate tu trebale primijeniti. Čak i kad vidimo da je riječ o pravnim osobama, nismo ovlašteni utvrđivati sadržaj pravnog odnosa na temelju kojeg je zadužnica izdana.

Ž. Maroslavac: Tko obračunava kamate?

V. Ilak: Izračunava je naša aplikacija na temelju unesenih parametara. Imamo stope, početak, kraj. Ovršnom ispravom mora biti precizirano od kada do kada teku te po kojoj stopi.

M. Dika: Htio bih postaviti jedno „statističko pitanje“. Koliki je, orijentacijski, broj slučajeva koje provodite, odnosno za koje ste dobili zahtjev za provedbu? Zanima me u kolikom broju slučajeva imate eventualno probleme o kojima ste sada govorili.

V. Ilak: Nažalost, te brojke nemam jer u pravilu statistiku bilježimo samo za ono što se provede. Ne vodimo statistiku o razlozima vraćanja, stoga nemam podatak koliko je neuspješnih.

M. Dika: Impresionistički, 110 % ili samo 5 %?

V. Ilak: Ne bih to znala ovako ocijeniti. Na mjestu gdje ja radim dolaze samo problemi tako da bi moj dojam bio pogrešan.

M. Dika: Koliko problema Vi imate?

V. Ilak: Samo s problemima i radim. Nemamo detaljne statistike o podacima koje navodite. Mogu provjeriti pa Vam poslati kakvu statistiku i dati ukupan broj onih koje smo vratili.

M. Dika: Smijem li dati samo jednu sugestiju? FINA se bori za posao. Treba ga čuvati. Možda će se uskoro dosta užariti ovo pitanje kakva treba biti uloga FINA-e i treba li koga drugoga ubaciti. Trebalo bi pratiti statističke podatke ili barem orijentacijski proširiti i to vam može dosta pomoći u borbi za očuvanje vašeg položaja koji je, čini mi se, dragocjen.

A. Uzelac: Zahvaljujem gospođi Ilak na lijepu izlaganju, posebno na njezinu prvom dijelu koji nas je podsjetio kako je došlo do toga da se FINA počela baviti ovrhom.

Vrlo je dobro naglašeno da je sustav ovrhe u kojem FINA sudjeluje inicijalno bio zamišljen kao dvokomponentni sustav – sustav koji se s jedne strane sastoji od javnih ovršitelja (koji su trebali odlučivati), a s druge je strane FINA (koja je te odluke trebala provoditi). Naprečac donesenom političkom odlukom, bez puno razmišljanja radi predizborne promidžbe, javni su ovršitelji iz sustava izbačeni kao navodno nepotrebni, a težište aktivnosti prebačeno je na FINA-u. Međutim, posve je smetnuto s uma da je arhitektura sustava počivala na dvjema komponentama te da se zato bez ovršitelja trebalo bitno promijeniti uređenje što se tiče sudjelovanja i ovlasti FINA-e u ovrsi. Odluka o stavljanju FINA-e u prvi plan mogla je biti primjereno oblikovana temeljitom promjenom njezine uloge i funkcije po uzoru na slične europske sustave. To se, nažalost, nije dogodilo.

Naime, u Europi postoje neki ovršni sustavi koji glavnu ulogu u ovrsi daju administrativnim tijelima, najčešće pozicioniranima uz ministarstva financija gdje djeluju, ili kao njihove ustrojbene jedinice, ili kao posebne agencije. U Skandinaviji, primjerice, takav sustav vrlo pristojno funkcionira i dobro je ocijenjen u komparativnim studijama.

Da bi se provelo u djelo ono što se u Hrvatskoj politički deklariralo zaokretom s kraja 2011. godine, FINA-u je trebalo pretvoriti u pravu ovršnu agenciju. Od mehaničkoga provedbenoga financijskog tijela, financijske agencije, trebala se transformirati u

ovršnu agenciju, a time bi se osposobila da kao slična tijela u Švedskoj s jedne strane donosi bitne odluke u ovršnom postupku te da ih s druge strane potom i provodi u djelo. Time bi se ujedno ostvario tzv. *one-stop shop* model jer bi FINA ne samo tehnički provodila odluke nego ih i sama donosila te za njih odgovarala. Budući da se to nije dogodilo, FINA je nastavila djelovati po istim propisima koji su oblikovani kada je ona bila koncipirana kao jedna od dviju komponenata. Zato što je nastavila raditi kao tehničko tijelo, kao slijepo oruđe, bez drugoga dijela toga sustava koji ju je trebao usmjeravati, pojavio se problem nedostajuće karike. Tu bi nedostajuću kariku sada trebalo ponovo uspostaviti, ili reaktiviranjem ideje o javnim ovršiteljima ili pak transformacijom FINA-e u pravu ovršnu agenciju.

Drugi problem koji vidim u položaju FINA-e u ovrsi nazvao bih problemom granica efikasnosti. Sadašnji je sustav ovrhe koju provodi FINA iznimno učinkovit. Većina nas, kao profesionalci koji se bavimo ovrhom, to će pozdraviti. Međutim, čim iziđemo iz uskih krugova pravnih profesionalaca, naići ćemo na sve više onih za koje je ova nenadana efikasnost šok, skokovit prijelaz iz sustava spore i nedjelotvorne ovrhe u sustav koji možemo nazvati čak i sustavom pretjerane efikasnosti. Psihološki je otpor razumljiv, no išao bih korak dalje te ustvrdio da je to i konceptualno neprihvatljivo. Zašto?

Današnje tendencije u reformama sustava građanskoga pravosuđa rukovode se idejom da bi državna intervencija u privatna prava trebala uslijediti tek kada su iscrpljene sve druge mogućnosti. Sudski postupak, odlučivanje i suđenje, trebalo bi uslijediti jedino kao *ultimum remedium*, krajnje sredstvo za kojim se poseže ako se sva druga sredstva iscrpe i ne proizvedu željeni učinak. Ista logika trebala bi vrijediti i za ovrhu. Prisilna naplata s pomoću državnog aparata prisile trebala bi uslijediti tek kada su druga razumna sredstva iscrpljena. Nekada se kod nas redovito događalo da ni nakon svih iscrpljenih razumnih (pa čak i manje razumnih) sredstava ne možemo provesti odluku. Sada se, međutim, dogodio obrat, pa se ni razumna sredstva koja bi se mogla legitimno očekivati ne iscrpljuju.

Dat ću primjer za taj obrat. Danas se i u državama liberalnoga kapitalizma kao što su Engleska i Amerika, kada se provodi naplata neplaćenih potraživanja, ovršenici najprije mjesecima šalju obavijesti tiskane u kričavim bojama koje se lijepe na vrata i golemim slovima u masnom tisku jasno upozoravaju na UNPAID DEBT (neplaćen dug) i PAST DUE (rok je za plaćanje protekao). Tako ćete nekoliko mjeseci biti upozoravani i podsjećani

da bi se protiv vas, ako dug ne platite, on mogao prisilnim mjerama utjerivati.

Danas je u Hrvatskoj sasvim drukčije – moguće je da se dužniku koji svoga duga nije ni svjestan provede prisilna naplata preko FINA-e. To sam uspio utvrditi i na osobnom primjeru. Nekidan sam utvrdio po prometu na svome tekućem računu da mi je određen iznos protiv moje volje skinut s računa za navodno neplaćene račune za komunalije. Utvrdio sam da je riječ o računima koje inače plaćam automatski preko trajnih naloga, no neki iz nekog razloga nisu bili izvršeni. Ni o postojanju pokrenuta ovršnog postupka nisam bio svjestan, a svi su se sljedeći računi uredno plaćali automatski. Čak i kada je ovrha provedena, utvrdilo se da je vrlo zahtjevan zadatak ispitati na temelju čega je, za koje dugove, od kojega bilježnika ili odvjetnika i uz koje naknade ona provedena.

Prema tome, transparentnost o kojoj se sada govori nije puna transparentnost. To je transparentnost za vjerovnika, zapravo za one koji provode ovrhu. Na kraju za dužnika proces više nije transparentan, čak ni u smislu transparentnosti činjenice da dug postoji i da se ovrha provodi. Ako ni sam nisam uspio kao osoba koje se profesionalno bavi ovrhom i kao relativno napredan korisnik raznih elektroničkih sustava utvrditi sve činjenice u ovrsi u kojoj sam bio ovršenik, može se zamisliti kakva je transparentnost sustava za prosječna korisnika. I zato je potrebno propitati nije li se s „efikasnošću“ otišlo predaleko, do mjere koja ugrožava ne samo pravo dužnika da svoj dug može platiti dobrovoljno nego katkad i njegovo temeljno pravo na obranu.

U vezi s time danas se javlja i treći problem. To je problem transakcijskih troškova. Ovrha je u Hrvatskoj postala danas transakcijski iznimno zahtjevana, točnije, njezini su troškovi visoki, a katkad i neopravdano visoki. Drugim riječima, na iznos glavnice duga naplaćuje se visok iznos transakcijskih troškova – troškova odvjetnika i bilježnika – koji katkad po visini nadmašuje iznos sama duga. Ovrha je postala unosan posao, po općem shvaćanju i previše unosan posao – za nju se naplaćuje i više nego što bi se po svim kriterijima moglo smatrati normalnim. To dovodi i do promjene ponašanja tipičnih velikih vjerovnika, npr. komunalnih poduzeća. Dok su se nekada ti vjerovnici trudili da iscrpe normalne i redovite metode obavještanja svojih korisnika šaljući višestruke opomene u slučaju neplaćenih tražbina, sada je došlo do toga da pojedini komunalni sustavi, dijelom i zbog raznih ekstrinzičnih motivacija, svoje neplaćene račune predaju (ili prodaju) bilježnicima i odvjetnicima bez obzira na to jesu li prije toga iscrpili razumne mogućnosti opominjanja i obavještanja te pružili pravu mogućnost

svojim korisnicima da izvan formalnih postupaka podmire dugove. Istina, time se s jedne strane kreira dojam o velikoj efikasnosti u naplati tražbina. No, s druge se strane kreira rastući društveni animozitet prema ovrsi i njezinim protagonistima. Vjerojatno će se dogoditi, kako to već kod nas biva, da će se iz jedne krajnosti prijeći u drugu krajnost. Mnogi već izbjegavaju držati novac na svojim bankovnim računima, a broj se blokiranih povećava. I sada već imamo vrlo radikalnih (a katkad i nerazumnih) političkih prijedloga o tome da se ovršni sustav iz temelja promijeni, vrati u drugu krajnost za neke (ili sve) dužnike.

Zato bi bilo važno da svi mi, praktičari i teoretičari koji se bavimo ovrhom, osvijestimo taj problem i da ga pokušamo, uvažavajući stručne, znanstvene i komparativne razloge, racionalno promijeniti i uravnotežiti prije nego što za to bude kasno.

V. Ilak:

Svjesni smo tog problema. Uglavnom se slažem s Vama, gotovo sa svime što ste rekli. Međutim, FINA još od 2011. ističe neke probleme koji su uočeni u sustavu, ali jednostavno zakonodavac nije uvažio te primjedbe, a samostalno ne može donositi promjene pravila u ovrsi. To što govorite o troškovima, nije tako, moram Vas razočarati jer naknada ne raste s iznosom tražbine. Ista je naknada i za tražbinu od 100 kuna i za onu od 100.000.000 kuna. Pitanje o naknadama trebalo bi razmotriti – trebaju li one biti razmjerne s visinom tražbine i uvećavati se. Vi ste taj problem uočili, ali odlučeno je da je naknada jednaka za sve da bi se ukupni troškovi smanjili.

Svakako se slažem da ima stvari koje se mogu popraviti. Treba razmisliti o tome treba li se zadržati na postojećoj razini da FINA sve što je iole sporno šalje na sud, ili će se FINA-i pridružiti ta nedostajuća komponenta u smislu ponovna uspostavljanja neke vrste posrednika, ili će FINA preuzeti, kao što ste rekli, cijeli proces po uzoru na skandinavski model. I mi predlažemo zakonodavcu da to uredi.

FINA-i je teško raditi u situaciji kada se ovrhovoditelj žali zašto nije sve provela, a ovršenik se žali zašto je odmah provela. Naravno da treba sve strane saslušati i vidjeti može li se postići neko rješenje koje opet neće vratiti na onu razinu prije 2011., ali će omogućiti rješavanje suvremenih problema.

Kao primjer navodim pravne osobe brisane iz sudskog registra po čl. 70. Zakona o sudskom registru i problem vječne ovrhe. Kada se briše pravna osoba koja je vjerovnik iz sudskog registra, postavlja se pitanje treba li tu ovrhu FINA automatski prestati provoditi jer se često nakon tih brisanja pojavi singularni

pravni sljednik. Po novome Stečajnom zakonu o imovini, iza te pravne osobe odlučuje se u postupku kao u povodu naknadno pronađene stečajne mase, a prije se provodila likvidacija, pa se pojave osobe koje polažu prava na imovinu koja je ostala nakon što je pravna osoba brisana. Ovrhovoditelji su tu ostali u procijepu – izvansudska ovrha i dalje traje, ali nema pasivne strane protiv koje mogu ostvarivati neki svoj zahtjev u parnici kao, primjerice, za nedopuštenost ovrhe. FINA je o tom problemu pisala još 2013. kada je naišao prvi veliki val brisanja po Zakonu o sudskom registru. Čak su neke radne skupine radile na izmjeni tog Zakona, ali to je pitanje dan-danas neriješeno. Žalosna sam kada vidim te probleme, a ruke su nam vezane zbog pasivnosti drugih tijela koja o tome mogu odlučiti. FINA nije ta koja o tome može odlučiti i reći – neću provoditi ovrhu ili nastaviti ću provoditi ovrhu. Ima puno tih pitanja gdje nešto nedostaje.

Lorena Mičik: Renato P. P. d. o. o. za transport, trgovinu i usluge:

Hvala Vam na izlaganju. Bilo je vrlo poučno i veoma mi se sviđelo jer i sama imam problema koji su vrlo praktični s obzirom na to da sam zaposlena u trgovačkom društvu te ga zastupam.

Baš nedavno na Trgovačkom sudu u Zagrebu, nakon što su stranke sklopile sudsku nagodbu, zapravo sam se pitala što će se nakon te nagodbe dogoditi. Riječ je o specifičnoj situaciji gdje je prema ZPP-u donesena prethodna mjera, dakle Visoki trgovački sud Republike Hrvatske preinačio je odluku suda prvog stupnja i određena je mjera, izdvojena su sredstva, zabranjeno je bankama raspolaganje tim sredstvima i sad je u sudskoj nagodbi takva situacija. Novac je spreman. Sve su strane suglasne da se prenesu ovrhovoditelju. Međutim, sada kada mi to podnesemo FINA-i, nismo sigurni kako će postupak završiti. S obzirom na prethodna iskustva i sudaca i odvjetnika skeptična sam i zanima me kako ćemo mi do novca i što će se tu dogoditi?

V. Ilak:

To je jedno od pitanja koje sam navela. U konkretnom slučaju, ako ste u sudskoj nagodbi sve uredili u smislu da je jasno da su upravo ta sredstva po prethodnoj mjeri zaplijenjena za korist te tražbine i da je to dio te sudske nagodbe, FINA će tako i postupiti. Međutim, u praksi, kada je određena prethodna mjera i sredstva su zaplijenjena, nakon određena vremena dolazi nekakva presuda i ovrhovoditelj tvrdi i dostavlja presudu kojom traži da se na temelju presude sredstva koja su zaplijenjena po prethodnoj mjeri prenesu. Postavlja se pitanje možemo li mi uopće ulaziti i utvrđivati identitet tražbine iz presude i odluke o prethodnoj mjeri. Smatramo da ne

možemo, sud mora odlučiti o postupku i utvrditi da su se ispunili uvjeti za prijenos sredstava.

Nastala je jedna pravna praznina kada je uvedena izravna naplata. Prije je to bilo nesporno jer je sud odlučivao o tome u ovršnom postupku u povodu prijedloga za ovrhu na temelju sudske presude ili nagodbe, pa je vjerovnik odmah u prijedlogu za ovrhu na temelju sudske nagodbe tražio ukidanje prethodne mjere odnosno prijenos sredstava zaplijenjenih na osnovi prethodne mjere. Danas dolazi stranka u FINA-u i kaže – imam ondje prethodnu mjeru, imam ovdje presudu, obustavite onaj postupak i prenesite sredstva po presudi. Često se može vidjeti da bi to mogla biti ista tražbina zbog koje je donesena prethodna mjera. Međutim, FINA nije ovlaštena niti može upravljati sudskim postupkom i umjesto suda donositi odluke. Moguće je da je u postupku osiguranja kod suda upravo ovršenik predložio obustavu i ukidanje rješenja o prethodnoj mjeri jer je protekao rok od 15 dana od ovršnosti presude ili slično, za što FINA ne može znati pa time ni donijeti o tome odluku.

Nedavno sam održala predavanje na kojem je bio izložen konkretan predmet, ali je ovrhovoditelj rekao – ne, vi mi u tom slučaju morate prenijeti sredstva. Nakon njega ustao je ovršenik i rekao – vi morate ta sredstva odmah osloboditi i meni vratiti na račun jer je proteklo 15 dana od ovršnosti. FINA vidi sve te podatke, ali ne može niti se usudi jednomu prenijeti, a drugomu osloboditi jer ne zna što je s tijekom postupka osiguranja na sudu niti ima uvid u taj spis.

M. Dika:

Čini mi se da se elastičnijom, „kreativnijom“ interpretacijom postojećih odredaba može doći do rješenja. Naime, u situaciji o kojoj je riječ prethodnom mjerom kojom je blokiran određen iznos novca stečeno je založno pravo na tražbini ovršenika prema banci za isplatu tog novca. U Ovršnom zakonu postoji odredba prema kojoj se – ako se, nakon što isprava na temelju koje je određena prethodna mjera postane ovršna, u roku od petnaest dana ne predloži ovrha – prethodna se mjera ukida i blokirana sredstva oslobađaju. Ako se ovrha predloži unutar roka od petnaest dana, sredstva zaplijenjena provedbom prethodne mjere prenose se ovrhovoditelju. Naime, naknadno predloženom ovrhom zapravo se predlaže nastavak postupka u kojemu je određena i provedena prethodna mjera – postupak u kojemu je zapljena sredstava na temelju prethodne mjere prvi stadij ovršnog postupka. Dakle, ako ovrhovoditelj u parničnom postupku na temelju presude koju je imao nije zatražio od suda da donese rješenje o ovrsi kojim će naložiti dovršetak ovrhe prijenosom sredstava koja su zaplijenjena na

temelju prethodne mjere, FINA tu ne može ništa učiniti. Na osnovi rješenja suda o određivanju prethodne mjere utemeljenu na neovršnoj presudi FINA je zaplijenila određena novčana sredstva i time predlagatelju priskrbila založno pravo na tim sredstvima. Nakon što presuda postane ovršna, potrebno je da sud rješenjem o ovrši odredi prijenos zaplijenjenih sredstva ovrhovoditelju. Dakle, sud je tijelo koje treba odrediti na čemu se i kako ovrha provodi.

Pritom je izvanredno važno naglasiti da se zapljenom na temelju prethodne mjere stječe založno pravo koje jamči prioritet u namirenju iz zaplijenjenih sredstava, zbog čega je nužno da sud rješenjem o ovrši odredi da se ovrha treba dovršiti prijenosom sredstva na kojima je stečeno založno pravo i time prioritet u namirenju. Zato će se ovrhovoditelj koji je kasnije predložio ovrhu namiriti prije onih vjerovnika koji su prije njega predložili ovrhu, ali u čiju korist nije provedbom prethodne mjere zasnovano založno pravo. Ako vjerovnik na temelju ovršne presude zatraži da FINA mimo suda naplati njegovu tražbinu utvrđenu tom presudom, FINA treba postupiti ne uzimajući u obzir već stečeno založno pravo na temelju prethodne mjere zasnovane na toj presudi, ali prije njezine ovršnosti.

Budući da je vjerovnik (ovrhovoditelj) zatražio izvansudski prijenos zaplijenjenih sredstava, a takav prijenos treba odrediti rješenjem o ovrši, FINA ne bi trebala provesti taj prijenos, nego u povodu takve inicijative vjerovnika postupiti kao u slučaju u kojemu vjerovnik nije prethodno na zaplijenjenim sredstvima stekao založno pravo.

V. Ilak: Sudovi trenutačno, koliko mi je poznato, odbacuju takve prijedloge za ovrhu.

Zenon Pavić, student Pravnog fakulteta:

Kako FINA postupa kada dođe do promjene vjerovnika na temelju ugovora o cesiji u slučaju postupanja po zadužnici?

V. Ilak: Kod zadužnice je specifično što se sva prava iz zadužnice, uključujući i sam položaj vjerovnika u ispravi, prenose izjavom o prijenosu prava iz zadužnice. Čak nije nužan ni ugovor, nego je dovoljna izjava o prijenosu na kojoj je ovjeren potpis vjerovnika iz zadužnice. Kada biste dostavili ugovor o cesiji koji je ovjeren, koji u sebi sadržava i izjavu i očitovanje vjerovnika o prijenosu prava iz zadužnice, a ona ispunjava uvjete članka 214. Ovršnog zakona, FINA bi po njemu postupila.

Kada govorimo o ugovoru o cesiji kod rješenja o ovrsi, stvar je nešto drukčija. Ne možete prenijeti pravni položaj ovrhovoditelja iz rješenja o ovrsi ugovorom jer niste sud. Položaj ovrhovoditelja u rješenju o ovrsi može odrediti samo sud, pa bi u tom slučaju ovrhovoditelj morao tražiti nastavak ili određivanje ovrhe na sudu.

Slavica Lovrin, Poliklinika, Pravni sektor:

Dogodilo mi se da nisam dobila rješenje o ovrsi, a sredstva su mi na tekućem računu ovršena. Otišla sam u FINA-u da vidim o čemu je riječ, tko je moj ovrhovoditelj. Za taj podatak, da vidite o čemu je riječ, morate platiti 100 kuna. Bila sam jamac i banka je naplatila dospjelu, a neplaćenu ratu kredita od dužnika pa je na mene kao solidarnog jamca prebačena obveza. Dakle, da bih došla do podatka tko me ovršio i zašto je došlo do ovrhe, morala sam platiti 100 kn.

V. Ilak: Jeste li sigurni da niste trebali neke specijalne potvrde?

S. Lovrin: Došla sam u FINA-u i rekla – na mome tekućem računu izvršena je ovrha. Molim Vas podatak kako je do toga došlo.

V. Ilak: Usmene se informacije ne naplaćuju. Ispričavam se u ime FINA-e. Ostavite, molim Vas, svoje podatke kako bih to mogla provjeriti. Takav je podatak apsolutno besplatan. Ovršenicama je nezgodno jer moraju osobno doći po usmenu informaciju, ali radi zaštite osobnih podataka informacije se ne mogu davati telefonom. Ako dođete na šalter, svi su usmeni podatci besplatni.

28

S. Lovrin: Nisam od FINA-e trebala nikakvu specijalnu potvrdu, nego samo informaciju – ispis na temelju moje osobne iskaznice i kartice tekućeg računa da dobijem informaciju o ovrhovoditelju. Dakle, molim od FINA-e podatak kako je došlo do ovrhe jer nemam nikakvu spoznaju o postojanju bilo kakva rješenja o ovrsi ili platnog naloga.

V. Ilak: Mogli su računati samo presliku, a to je dvije i pol kune po stranici. Imamo specijalne potvrde ako Vas zanimaju obračuni ili specifikacije.

S. Lovrin: Meni je samo trebao podatak komu da se javim radi naknade.

Ivana Luetić Mihoci, odvjetnica:

Oprostite, nije pogreška, nemate dobru informaciju. Više sam puta tražila podatke za stranke.

V. Ilak: Koje ste podatke tražili za stranke?

I. Luetić Mihoci: Preslika, osnova za plaćanje na temelju koje je provedena ovrha, svaka je isprava 50 kuna.

V. Ilak: Prije 2011. bilo je tako.

I. Luetić Mihoci: I dalje je ta naplata.

V. Ilak: Možete provjeriti u cjeniku koji je javno objavljen.

I. Luetić Mihoci: Imam račune.

V. Ilak: Od koje godine? Molim Vas da mi pošaljete račun pa ću sve provjeriti.

Ž. Maroslavac: Htjela bih malo demistificirati ta rješenja gdje ovršenici nisu ništa dobili, a skida im se s računa. S obzirom na to da sam javna bilježnica i imam ovrha. Uobičajeno je da ljudi podižu poštu. Znači, nema nikakve šanse da se nisu pokušala dostaviti rješenja na ime ovršenika. Prvi put, drugi put. Provjeravamo jesu li adrese dobre. Ako su adrese dobre, šaljemo i treći put. Ako se ni kada dobiju obavijest ne pojave, onda je sustav elektroničke ploče i rok od 30 dana. Ne može se reći da se ništa nije dobilo. Dobili su se prijedlozi, samo se ne podižu.

V. Ilak: To nam je jasno. I FINA ovršeniku dostavlja obavijest u slučaju izravne naplate i zadužnice koja nije upisana u registar, i to prema pravilima OZ-a dvije dostave i oglasna ploča. Ne dostavljaju im se u pravilu one isprave koje su od nadležnog tijela u prethodnom postupku već dostavljene strankama. Kod izravne naplate, budući da nema prethodnog postupka o dopuštenosti ovrhe, FINA također dostavlja obavijesti o primitku osnove. Naravno, prvo FINA plijeni sredstva odmah nakon primitka i sutradan šalje ovršeniku obavijest.

Daša Vrzić, odvjetnička vježbenica kod odvjetnika Tomislava Nagya:

Vrlo kratko pitanje. Zanima me logika naplate od 20 kuna po primjerku povrata osnove za plaćanje. Često zastupamo

ovrhovoditelja i podnesemo mjesečno dvjestotinjak osnova. FINA nam odjedanput vrati sve njih navedeno na jednom papiru, recimo njih tridesetak, i dalje je to 20 kuna po svakom.

V. Ilak:

Trošak poštarine uvećan je za troškove manipulacije tim ispravama kao i radnje koje moramo poduzeti da bismo sve pregledali, unijeli u sustav. Sve mora biti evidentirano u sustavu i proći određene kontrole prije vraćanja. Morate shvatiti da se sustav financira iz te naknade. Ako nema naknade, nema sustava. Nije riječ o nekim velikim iznosima i zaradama. FINA je agencija koju je osnovala Republika Hrvatska i osim stjecanja dobiti ima i neke druge ciljeve koje joj njezin osnivač postavlja. Te naknade nisu uspostavljene tako da bi došlo do neosnovana bogaćenja. Bi li se one mogle drukčije, pravilnije odrediti, bi li možda bilo bolje da se iznos naknade predujmljuje od ovrhovoditelja, bi li se možda mogao urediti kakav pravedniji sustav koji bi, između ostalog, ovisio i o visini tražbine, može se razmotriti.

S druge strane, ne znam koliko biste Vi kao ovrhovoditelj time bili sretni. Danas kod bilježnika morate prvo predujmiti sve troškove, bez toga vam neće donijeti rješenje. FINA će vam provesti ovrhu bez obzira na to hoće li se ikada naplatiti. Ako FINA naplati naknadu od 200 kuna, od vas će naplatiti tih 200 kuna jer ste ih imali. Netko neće imati ni kune, a takvih je veoma mnogo. FINA na sebe uzima rizik da osigura uvjete za provedbu iako je nepoznato hoće li uspjeti prikupiti odgovarajući iznos od naknade. Sustav naknada može se i drukčije urediti, tu je odluka na zakonodavcu. Uglavnom, naknada je nužna da bi sustav funkcionirao jer se ne financira iz proračuna.

Napravili smo procjenu koliko nas to godišnje stoji po broju predmeta. Tako je određen paušalan prosječan iznos koštanja. Kalkulacija je rađena na temelju stvarnih podataka o broju isprava koje se vraćaju kao nepodobne.

V. Miličić:

Pohvale cijenjenoj kolegici V. Ilak na poznavanju sadržaja, vrlo primjerenu izlaganju, navlastito na profesionalnome prosudbenom odmaku i samosvojnosti.

Svojedobno sam istraživao i prosuđivao, unutar znanstvenih projekata na Fakultetu koje je financiralo matično Ministarstvo, kakvoću i kolikoću nekih važnijih i većih zakona, a i pišem jedanaestu samostalnu knjigu o „(Ne)vrijednostima sustava prava RH“. Ovršni zakon bio je i jest pri vrhu prijepora metodološke i svake druge naravi. Ovdje i sada, najosnovnije.

Najprije je bila riječ o Zakonu o izvršnom postupku, NN, br. 53/91 te 91/92; zatim o Ovršnom zakonu (OZ), NN, br. 57/96, 29/99, 42/00, 173/03, 194/03 151/04, 88/05, 121/05, 67/08; potom o OZ-u, NN, br. 139/10, 150/11, 154/11, 12/12, 80/12 te OZ-u 112/12, 25/13, 93/14, 55/16. Dakle, jedna „plus“ tri inačice Zakona, s ukupno 20 (slovima dvadeset) što osnovnih tekstova, što izmjena i dopuna Zakona. No, između ostalog, najpogubnije, s – metodološki, logički, jezično, pravno – nerješivim, nesnosnim, sučeljenim prijeporima u vremenskoj obvezatnosti!

I, vrlo benigno pitanje. Je li kada hakiran FINA-in sustav?

V. Ilak:

Ne. To je interni sustav. Nisam informatičarka i ne znam reći koji su to protokoli, ali primjenjuju se najveći standardi zaštite sigurnosti sustava. Njemu je nemoguće pristupiti izvana. Pratimo standarde Europske unije i na visokoj smo tehnološkoj razini, pogotovo što se tiče zaštite podataka te baza podataka i njihove upotrebe. Uz poslove ovrhe bavimo se i drugim poslovima gdje je sigurnost iznimno bitna, tako da je sustav siguran koliko to može biti.

A. Uzelac:

Naslov izlaganja bio je *Uloga i funkcija FINA-e u ovrsi*. Vidjeli smo da FINA u sadašnjem trenutku ima u ovrsi veoma mnogo uloga i funkcija i da ih je teško sve sažeti u jednu formulu. Ipak bih prihvatio izazov pa sažeo aktualnu ulogu i funkciju FINA-e u jednu jedinu riječ. Evo, uloga je i funkcija FINA-e u ovrsi danas – neodrživa.

Mislim da se taj zaključak može jasno izvesti iz posljednjega dijela izlaganja kolegice Ilak koji je govorio o modalitetu naplate usluga FINA-e. Slušajući taj dio izlaganja, mogu metaforički zaključiti da je FINA trenutačno kentaur – neka vrsta hibridnoga bića koje istodobno pokušava biti trgovačko društvo koje djeluje radi stvaranja profita na tržištu, kao javni servis za građane, a pri tome još i kao tijelo javne vlasti, takoreći kao nadomjestak za upravno tijelo ili čak i za sud. Taj je spoj uloga i funkcija shizofreničan – on jednostavno na duže staze nije održiv. Primjer koji je dala kolegica Ilak o tome kako se kreiraju tarife za naplatu FINA-ih usluga to zorno pokazuje.

Ako je FINA javni servis, onda bi politika cijena njezinih aktivnosti trebala biti formirana javnom debatom o tome kako optimizirati troškove na svačiju dobrobit. Umjesto toga na internim se sastancima razmatra kako FINA kao ovršni monopolist može ostvariti najveći profit za sebe.

Iz ekspertnih misija na kojima sam sudjelovao s ekspertima iz Engleske, Francuske i Skandinavije izvukao sam jednu važnu pouku. Država kao akter u ovrsi ne smije svoju funkciju koncipirati tako da se pretvori u mehanički servis za ostvarenje interesa vjerovnika ili ovrhovoditelja. Država je tu da stvori poštene uvjete za poslovanje, što uključuje sve aktere na tržištu.

Prema tome, FINA treba biti ili javni servis, brinući se za javno dobro i interese svih, ili privatna organizacija koja se brine za vlastiti profit. Ako FINA želi djelovati na tržištu, tada bismo trebali to tržište otvoriti svima pod jednakim uvjetima. U državama koje su to učinile, npr. u Engleskoj, postoje specijalizirane privatne ovršne agencije koje katkad imaju i po 500, 600 ili 1.000 ovršitelja i koje svoje usluge u provedbi ovrhe prodaju na tržištu. FINA, ako želi biti javni servis skandinavskoga tipa, ne može se ponašati ovako kako se danas ponaša. Ne može u korist vlastitog profita naplaćivati od likvidnih dužnika višak da bi pokrila ono što ne može naplatiti od nelikvidnih dužnika, a da pri tome vjerovnici za njezine usluge ne plaćaju ništa. Ako je ovrha usluga na tržištu, trebaju je platiti oni koji ostvaruju korist iz njezine efikasnosti, a oni trebaju i financijski snositi rizik za to što su ušli u poslovne odnose iz kojih se dug ne može naplatiti.

No, da zaključim. Samo pitanje modaliteta naplate FINA-ih usluga treba biti pitanje javne debate, a ne stvar interne politike jedne trgovačke tvrtke koja se slučajno nalazi u vlasništvu Republike Hrvatske. Zato bih ponovio da je uloga i funkcija FINA-e u ovrsi kako se danas iskazuje i manifestira neodrživa. Moramo se ozbiljno pozabaviti time kako tu ulogu i funkciju transformirati u budućnosti i u kojem je od mogućih smjerova trebamo usmjeriti. Svaki je od prije naznačenih smjerova moguć ako se konzekventno provede u djelo. Jedini smjer koji u trajnijoj perspektivi nije moguć ovaj je sadašnji koji uza znatne socijalne troškove pokušava spojiti nespojivo.

J. Barbić:

Mislim da smo današnju tribinu priveli kraju. Pozivam vas da se pljeskom odužimo našoj uvodničarki koja nas je toliko dobro uvela u raspravu da smo je zapravo morali naglo prekinuti jer je današnje okupljanje tako dugo trajalo.

Zahvaljujem kolegici Ilak u vaše ime na tako uspješno održanoj tribini i molim je da nam se javi kada bude nešto zanimljivo što bi trebalo razmotriti na tribini.

Za tribinu u travnju najavljujem zanimljivu temu o nečemu što kod nas, nažalost, nije rijetka pojava – govor mržnje. Raspravljat ćemo o tome kada govor mržnje ulazi u područje kaznenog prava.

Hvala lijepa i doviđenja! I ne zaboravite uzeti Godišnjak ako to već niste učinili.